

'WIT IS ALTIJD SCHOON' WORDT THEATER

Requiem voor een babbelkous

De roman is een Vlaamse klassieker, de titel werd een gevleugelde uitdrukking. Al voor de derde keer haalt 'Wit is altijd schoon' ook de planken. Schrijver Leo Pleysier trok naar de avant-première, met een klein hartje. 'Maar ik zag puur theater. En wat ik hoorde, klonk als muziek.' **GEERT VAN DER SPEETEN**

die een zandloper wordt, trekken het verhaal naar de abstracte regionen van tijd en vergankelijkheid.

Moedertaal

Met *Sprakeloos* van Tom Lanoye werd *Wit is altijd schoon* het bekendste moederboek in de Vlaamse literatuur.

'Het gesomber over de dood kennen we', zegt Leo Pleysier (70). 'Ik wou juist afscheid nemen op een lichte manier. Mijn eigen moeder stond model. Hoe ze altijd hoorbaar was: als kind gaf dat een geruststellend en veilig gevoel. Daarna kreeg het gebabbel irritante trekjes. Ik werd geteisterd door altijd weer dezelfde verhalen. Zo herinner ik mij mijn adolescentenjaren: ik draaide de knoppen dicht.'

Je kan sterke beelden van iemand bewaren, weet Pleysier. 'Maar mijn geheugen werkt eerder akoestisch. Die herinneringen, de imprint van een stem: ze werden steeds intenser. Toen mijn moeder stierf en zweeg, kwam ik bij haar doodsbed en hoorde ik haar in gedachten opnieuw. Wat ik onbewust geregistreerd had, was haar geratel en getater. Het was letterlijk moedertaal. Plots zat ik die achter mijn schrijftafel te reconstrueren en op muziek te zetten.' Pleysier had niet in de gaten dat hij een monoloog aan het schrijven was. 'In het boek is de zoon vooral aanwezig in wittregels: als lezer word je verondersteld zelf in te vullen wat hij zou kunnen antwoorden. Maar al meteen na verschijnen zagen theatermakers hier stof in voor een solovoorstelling. Ik heb de boot lang afgehouden. Theater was het laatste waar ik aan dacht: ik wou dat dit verhaal zijn eigen leven leidde als literaire tekst.'

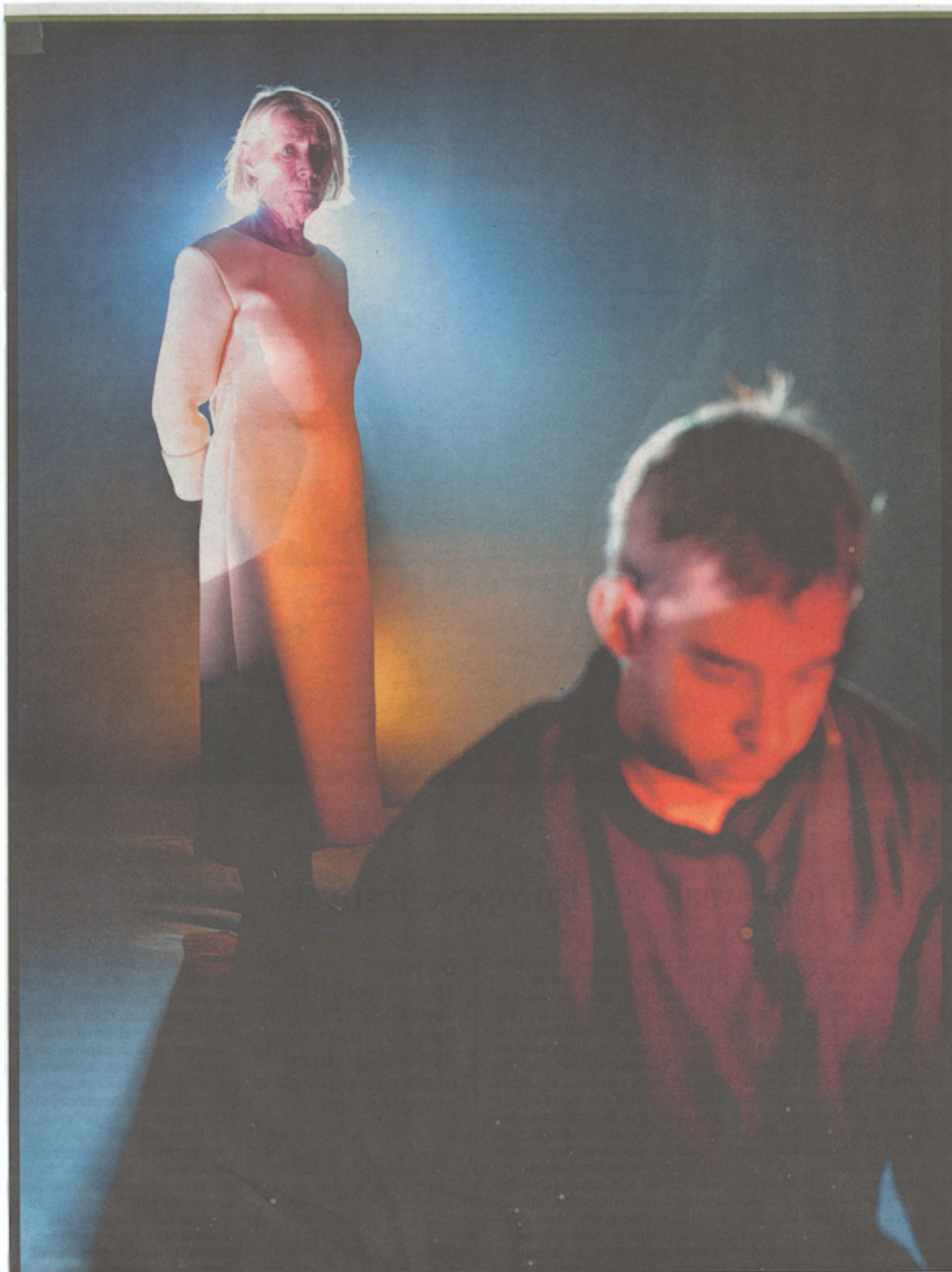
'Toch kwamen er voorstellingen. Verschillende zelfs. Tine Ruys-

troostboek, ook. Al is de schrijver tegen dat laatste zeer gekant. 'Literatuur moet niet troosten, ze moet juist door de ribben gaan', zegt Pleysier streng.

Zeker, zoals Sien Eggers haar personage vertolkt, komt de moeder betuttelend en bemoederend over. Alles wil ze tot in de puntjes geregeld zien. Maar hoe ze zich in volkse bewoordingen opwindt over een bagatel: het levert hilarische momenten op. De zoon aan haar sterfbed, gespeeld door Kwinten Van Heden, zit er wat beteuterd bij.

In de versie van Het Gevolg wordt *Wit is altijd schoon* theater van een pakkende soberheid. Regisseur Stefan Perceval, die dit jaar zelf afscheid nam van een vader, vond een bewonderenswaardig evenwicht tussen het serene en het lichtvoetige.

Deze vrouw is wat ze zegt. Er wordt gerouwd, jawel. Maar het leven is zeer nabij, in zijn kleinste en kleurrijkste details. Sterke theaterbeelden, zoals een loopplam-

Sien Eggers en Kwinten Van Heden: een bewonderenswaardig evenwicht tussen het serene en het lichtvoetige. © Kris Dewitte

'Het ritme van de babbelende volkswrouw, het achteloze gemak van het vertellen: Sien Eggers heeft dat echt in de vingers'

schaert begon in 1992 aan een lange tournee met een versie die vooral de woordkunst uitspeelde. Als *Le blanc est toujours bien* speelde ze die zelfs in Avignon. In 2011 trok Jos Geens bij 't Arsenal de kaart van de zoon. Bij Het Gevolg en Het Paleis is het weer anders: moeder en zoon staan samen op het podium.

Schubert

Pleysier schreef *Wit is altijd schoon* in een kabbelend kunst-Vlaams. Het zou een waarmerk worden, zij het niet voor al zijn boeken. 'Als ik mijn muziekjes maak, bedien ik mij graag van zoveel mogelijk registers. Het gekleurde Vlaams, de omgangstaal, is daar één van. In dit soort reconstructies ben ik ambitieus. Alsof ik Schubertsonates in taal zou componeren: ik zocht het ritme op, de muzikale motieven, het zich herhalen en herpakken. Hard werken was dat. Maar noem het geen "sappig Vlaams", want daar ga ik van lopen. Ik vang het vaak op in tv-series. Het is puur verpakking: het dient om de mensen die het hanteren uit te lachen.' Schmierden hoort niet bij *Wit is altijd schoon*, zo had hij op voorhand gezegd. Maar in Turnhout kwam Leo Pleysier verguld uit de avant-première. Hij had puur theater gezien, taalmuziek horen zinderen. 'Het ritme van de babbelende volkswrouw, het achteloze gemak van het vertellen: Sien Eggers heeft dat echt in de vingers. Het swingt. En zo had ik het ook bedoeld.'

'Wit is altijd schoon' (12+), van Het Gevolg en Het Paleis. Tournee tot 23/12. 'Familie-album' van Leo Pleysier, vijf romans in één band, verscheen bij De Bezige Bij.